Ф 03-67

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Криворізький фаховий коледж
Національного університету «Київський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи
_____ Галина ДАНИЛІНА
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)
«31» 08 2026 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління»
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності D3 Менеджмент
(код та назва спеціальності)
освітнього ступеня бакалавр

Кривий Ріг
2026

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління»,
(назва навчальної дисципліни)
складені на основі навчальної програми, затвердженої « 31 » 08 2026 р.
та навчального плану НБ(П)-03.05.02-073/25,
затвердженого « 09 » 06 2025 р.

Укладач: викладач, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Смирнова Надія Вікторівна
(посада, наук..ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних занять
обговорено на засіданні циклової комісії
менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури
(повна назва циклової комісії)
Протокол № 13
від « 26 » 08 2026 р.
Голова циклової комісії
(підпис) Надія СМИРНОВА (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО
Завідувач
навчально-методичного кабінету
(підпис) Марина КОЛЬЧАК (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)
« 27 » 08 2026 р.

1 Вступ

Регулювання економіки за рівнем управління поділяється на державне та регіональне і призначене для забезпечення її рівноваги і сталого розвитку. Конкретні напрямки, форми та масштаби регулювання економіки визначаються характером і природою економічних, соціальних, екологічних та інших проблем у будь-якій країні.

Державне регулювання економіки в умовах сьогодення є системою типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, які здійснюють правомочні державні установи та суспільні організації з метою стабілізації та адаптації існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінилися.

Процес регулювання економіки потребує використання комплексу організаційних, економічних, фінансових і управлінських заходів як складових ефективної реалізації політики суспільного розвитку.

Основною метою сучасного державного регулювання економіки є її переведення на інтенсивний шлях розвитку з послідовним скороченням видатків на екстенсивне зростання і вкладень в інтенсифікацію ефективного використання вже створеного господарського потенціалу.

Об'єктом вивчення дисципліни є економічна система країни.

Предметом вивчення є напрями державного регулювання економічної системи країни.

Тому курс «Державне та регіональне управління» є невід'ємною складовою частиною процесу формування фахівця XXI ст.

Дані методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління».

Вивчення навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» має на меті забезпечити підготовку здобувачів вищої освіти для майбутньої самостійної практичної роботи на основі опанування наукових підходів до організації процесу державного та регіонального управління.

Методичні вказівки складені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни і відтворюють її архітектуру.

2 Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Семестр
1	2	3	4
Розділ №1. «Сутність і методологія державного та регіонального управління»			6
1.1	Економічна природа державного регулювання економіки	2	
1.2	Світовий досвід регулювання економіки	2	
1.3	Структуроутворюючі частини, цілі, сфери та принципи державного регулювання економіки	2	
1.4	Функції державного регулювання економіки та їх розмежування за рівнями управління	2	
1.5	Інструменти державного регулювання економіки	2	
1.6	Методи державного регулювання економіки	2	
	Всього за розділом №1	12	
Розділ №2. «Норми і засоби державного та регіонального управління»			
2.1	Норми і нормативи державного регулювання економіки	2	
2.2	Засоби державного регулювання економіки	2	
	Всього за розділом №2	4	
Розділ №3. «Сфери та об'єкти державного та регіонального управління»			
3.1	Особливості державного регулювання окремих сфер та об'єктів	2	
3.2	Державне регулювання охорони природи та природокористування	1	

	Всього за розділом №3	3	
Всього за 6 семестр		19	
Всього за навчальною дисципліною		19	

3 Практичні заняття

РОЗДІЛ №1. «СУТНІСТЬ І МЕТОДОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»

Практичне заняття №1.1

Тема роботи: «Економічна природа державного регулювання економіки»

Мета роботи: з'ясувати сутність та призначення державного регулювання економіки та його складових.

План

1. Визначити сутність державного регулювання, його необхідність і практичне значення.
2. Розглянути історичний аспект зародження державного макроекономічного регулювання.
3. З'ясувати напрямки політики державного регулювання економіки.
4. Охарактеризувати роль держави у становленні та регулюванні економічної системи.
5. Надати характеристику економічним інтересам в системі державного регулювання економіки.

Питання для обговорення:

1. Що означає поняття «державне регулювання економіки»?
2. У чому полягає сутність кейнсіанського підходу?
3. Хто перший обґрунтував необхідність державного регулювання економіки?
4. Коли потрібне державне регулювання економіки?
5. У чому сутність теорії Лаффера?
6. Назвіть основні напрямки державної макроекономічної політики.
7. Хто є носіями економічних інтересів?
8. Які групи інтересів враховуються в процесі регулювання економіки?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Дати визначення поняття «управління» відповідно до різних підходів: загального, функціонального, процесуального, суб'єктно-об'єктного. Заповнити відповідну таблицю.

Переважаючий підхід	Варіант визначення
Загальний	
Функціональний	
Процесуальний	
Суб'єктно-об'єктний	

Зробити порівняльну характеристику понять «соціальне управління», «публічне управління», «державне управління», «публічне адміністрування». Визначити сутнісні характеристики державного управління.

Завдання 2. Підготувати есе про витоки науки державного управління, її об'єкт, предмет, функції. Методологію науки державного управління.

Завдання 3. Підготувати есе про сучасні теорії і концепції публічного і демократичного врядування.

Завдання 4. Заповніть таблицю:

Згідно з Конституцією України:

За формою державного устрою Україна є…	
Найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються...	
За формою державного правління Україна є...	
Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є...	
Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить...	
Державна влада в Україні здійснюється на засадах...	
Норми Конституції України є нормами...	
Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах...	
Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений...	
Державними символами України є..	

Практичне заняття №1.2

Тема роботи: «Світовий досвід регулювання економіки»

Мета роботи: визначити особливості державного регулювання економіки в різних країнах.

План

1. Розглянути досвід державного регулювання економіки в окремих країнах.
2. З'ясувати вплив держави на науково-технічний розвиток.
3. Охарактеризувати політику регулювання соціальних процесів.
4. Визначити особливості державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Які відмінності між регулюванням економіки еволюційним шляхом і шоковою терапією?
2. Які особливості організації планування економіки Франції?
3. Охарактеризуйте головні моделі науково-технічного розвитку.
4. Яка специфіка механізму регулювання економіки Японії?
5. У чому специфіка регулювання науково-технічного розвитку Японії?
6. Проаналізуйте особливості регулювання соціальних процесів у Швеції.
7. Які підходи до регулювання зовнішньоекономічної діяльності використовуються в світі?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Зробити порівняльний аналіз президентської, парламентської та президентсько-парламентської (змішаної) республіки. Навести приклади країн з відповідними формами державного правління. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Президентська республіка	Парламентська республіка	Президентсько-парламентська (змішаної) республіки

Завдання 2. Навести приклади держав з монархічною формою правління. Зробити порівняльний аналіз абсолютних, конституційних, теократичних і виборних монархій. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 3. Зробити порівняльну характеристику унітарних та федеративних держав. Навести приклади унітарних та федеративних держав. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 4. Зробити порівняльну характеристику демократичного і недемократичного політичного режиму. Порівняння подати у вигляді таблиці.

Завдання 5. Проаналізуйте сучасні моделі державного управління у світі. Визначте основні характеристики кожної моделі.

Визначте основні напрямки реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії.

Завдання 6. Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Японське економічне диво »;
- «Соціально-економічні особливості економіки Швеції».

Практичне заняття №1.3

Тема роботи: «Структуроутворюючі частини, цілі, сфери та принципи державного регулювання економіки»

Мета роботи: розглянути особливості державного макроекономічного регулювання та його складові.

План

1. Визначити сутність критеріїв створення та ознаки системи державного макроекономічного регулювання.
2. Розглянути цілі та сфери державного регулювання економіки.
3. З'ясувати принципи державного регулювання економіки.

Питання для обговорення:

1. Які основні критерії визначення державного макроекономічного регулювання?
2. Назвіть ознаки системи державного макроекономічного регулювання.
3. У чому полягають особливості субстанційної, сутнісної та функціональної структурних підсистем державного макроекономічного регулювання?
4. Від яких чинників залежать цілі державного регулювання економіки?
5. Назвіть основні складові класичного «набору» цілей державного регулювання економіки.
6. Охарактеризуйте загальні принципи державного регулювання економіки.

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Які механізми системи «стримувань і противаг» (тобто спільні дії та взаємний контроль органів гілок влади України) передбачені Конституцією України:

- у законодавчому процесі;
- у бюджетному процесі;
- у визначенні основних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики України;
- у кадровій політиці;
- у достроковому припиненні повноважень.

Завдання 2. Проаналізувати історичний досвід державного управління в Україні за наступними питаннями:

1. Державне управління в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.
2. Державне життя та управління на українських землях у період їх входження до складу Литви і Польщі.

3. Організація державної влади та місцевого самоврядування на Запорізькій січі та в часи Гетьманства

4. Державне управління в незалежній Україні на сучасному етапі її розвитку.

5. Пріоритетні напрями державного регулювання економіки в Україні.

6. Особливості макроекономічного регулювання пріоритетних сфер економіки в Україні.

Практичне заняття №1.4

Тема роботи: «Функції державного регулювання економіки та їх розмежування за рівнями управління»

Мета роботи: визначити особливості функцій державного та регіонального регулювання економіки.

План

1. Розглянути базову форму діяльності уряду.
2. Визначити особливості захисту конкуренції та перерозподілу доходу як функції державного макроекономічного регулювання.
3. З'ясувати завдання та форми впливу держави на економічні процеси.
4. Сформувати уявлення щодо державного рівня управління та його функцій.
5. Надати характеристику регіональному рівню управління та його функцій.
6. Визначити особливості регулювання діяльності підприємств.

Питання для обговорення:

1. Назвіть найважливіші функції уряду щодо підтримки господарської системи.
2. За рахунок розв'язання яких завдань уряд посилює та модифікує функціонування економіки?
3. Які заходи захисту конкуренції в Україні є доцільними?
4. Яких заходів повинен вжити уряд, щоб зменшити соціальну нерівність у суспільстві?
5. Що спричиняє виникнення монопольних структур?
6. У чому полягають основні завдання державних органів управління в реалізації функцій регулювання економіки?
7. Назвіть основні форми державного регулювання економіки.
8. Чим зумовлена потреба в розмежуванні функцій державного регулювання за рівнем управління?
9. Розкрийте особливості функцій на державному рівні управління економікою.
10. Які функції управління економікою доцільно застосовувати на регіональному рівні і в чому їх сутність?
11. Яка мета розроблення плану або бізнес-плану підприємства?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте основні типи взаємозв'язків і взаємовідносин у системі державного управління. Розкрийте суть та наведіть приклади субординаційних, реординаційних, координаційних зв'язків в системі державного і регіонального управління.

Завдання 2. Визначити функції та повноваження обласних адміністрацій в Україні.

Завдання 3. Порівняйте адміністративно-територіальний устрій України з системами інших країн, визначивши спільне та відмінне.

Завдання 4. Охарактеризуйте виклики, з якими стикається устрій України, таких як боротьба з корупцією, регіональний розвиток та ін.

Завдання 5. Розробіть проєкт місцевого розвитку для конкретної місцевої громади, враховуючи поточні проблеми та можливості.

Завдання 6. Напишіть доповідь на тему (на вибір):
- «Державне регулювання діяльності малого підприємництва в Україні»;
- «Функції органів місцевого самоврядування в Україні».

Практичне заняття №1.5

Тема роботи: «Інструменти державного регулювання економіки»

Мета роботи: з'ясувати особливості використання інструментів державного регулювання економіки.

План

1. Розглянути Закони та законодавчі акти, що регулюють економіку.
2. Визначити особливості прогнозування та планування в забезпеченні державного регулювання економіки.
3. Сформувати уявлення щодо порядку і вимог до розроблення державного плану.
4. Соціально-економічні та науково-технічні програми реалізації економічної політики держави.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні чинні закони України, що використовуються в регулюванні економіки.
2. У чому полягає сутність прогнозування та планування в забезпеченні державного регулювання економіки?
3. Розкрийте особливості забезпечення розроблення плану інформаційною базою.
4. Які вимоги висуваються до розроблення плану?
5. Охарактеризуйте функції соціально-економічних і науково-технологічних програм.

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Охарактеризуйте принципи, якими регулюються суспільні відносини в Україні.

Відповідно до ст. 6 Конституції державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Поясніть, як реалізується принцип поділу влади в Україні.

Наведіть приклади використання принципу поділу влади в інших країнах.

Завдання 2. Зобразіть схематично структуру Верховної Ради України.

Верховна Рада – парламент є єдиним органом законодавчої влади в Україні. Поясніть, яким чином Верховна Рада впливає на діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Охарактеризуйте повноваження Верховної Ради у сфері державного управління відповідно до статті 85 Конституції України.

Завдання 3. Зобразіть схематично систему центральних органів державної влади.

Завдання 4. Напишіть доповідь на тему (на вибір):
- «Державні програми соціально-економічного розвитку України»;
- «Державні програми науково-технологічного розвитку економіки України».

Практичне заняття №1.6

Тема роботи: «Методи державного регулювання економіки»

Мета роботи: розглянути особливості методів державного регулювання економки.

План

1. З'ясувати суть і класифікацію методів державного регулювання економіки.
2. Визначити особливості правових та адміністративних методів регулювання економіки.
3. Розглянути економічні методи державного регулювання суспільно-господарського розвитку.
4. Сформувати уявлення щодо способів державного регулювання економіки.

Питання для обговорення:

1. Що розуміють під методами державного регулювання економіки?
2. На які групи поділяються методи державного регулювання за формами впливу на суб'єкти ринку?
3. Назвіть найсуттєвіші відмінності між адміністративними і економічними методами державного регулювання.
4. У чому особливості правових і адміністративних методів регулювання економіки?
5. Що таке економічні методи регулювання?
6. Охарактеризуйте основні способи державного регулювання економіки.

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Заповнити таблицю «Основні категорії управління»

Категорія	Зміст
Закони управління	
Управлінські відносини	
Сутність державного управління	
Ознаки державного управління	
Цілі державного управління	
Функції державного управління	
Система державного управління	
Суб'єкт державного управління	
Об’єкт державного управління	
Принципи державного управління	
Методи державного управління	

Завдання 2. Наведіть приклади методів, що використовуються в державному управлінні.

Завдання 3. Здійснити аналіз переліку адміністративних послуг, що надаються органами державної влади (на прикладі обласної державної адміністрації) та органами місцевого самоврядування (на прикладі виконавчого комітету міської ради).

Завдання 4. Охарактеризуйте основні завдання та повноваження міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах (на прикладі одного з міністерств України).

Завдання 5. Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Методи державного регулювання економіки в різних країнах»;
- «Оптимальне поєднання державних методів регулювання економіки».

РОЗДІЛ №2. «НОРМИ І ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»

Практичне заняття №2.1

Тема роботи: «Норми і нормативи державного регулювання економіки»

Мета роботи: з'ясувати сутність та особливості норм і нормативів державного регулювання економіки.

План

1. Сформувати уявлення щодо системи соціально-економічних норм і нормативів та принципи їх розрахунку.
2. Розглянути схему визначення основних параметрів нормативного планування соціальної інфраструктури.
3. Надати характеристику економіко-екологічним нормам та нормативам державного регулювання природокористування.

Питання для обговорення:

1. Які основні складові системи соціально-економічних норм і нормативів?
2. На чому ґрунтуються принципи розрахунку нормативів споживання товарів і надання платних послуг?
3. Проаналізуйте методи розроблення нормативів споживання товарів і надання платних послуг.
4. Назвіть основні етапи формування системи нормативних параметрів розвитку матеріальної бази соціальної інфраструктури.
5. Охарактеризуйте норми і нормативи, які використовують у регулюванні соціального розвитку.
6. У чому полягає особливість використання економіко-екологічних норм і нормативів у державному регулюванні окремих сфер природокористування?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Переглянути сайти Кропивницької міської ради, Кіровоградської обласної державної адміністрації, Кабінету Міністрів України. Визначити структуру даних органів влади.

Завдання 2. Дослідити, якими нормативними документами керуються органи місцевого самоврядування, яким органам підпорядковується.

Завдання 3. Знайти, переглянути та законспектувати основні поняття Законів України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про електронний документ та електронний документообіг», «Про інформацію».

Завдання 4. Дослідити роль і значення електронного документообігу в підвищенні ефективності роботи органів місцевого самоврядування.

Завдання 5. Визначити проблеми і перешкоди при впровадженні електронного документообігу в органах місцевого самоврядування та шляхи їх подолання.

Завдання 6. Дослідити інтеграцію електронного документообігу з іншими інформаційними системами органів місцевого самоврядування.

Завдання 7. Розробити пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення процесу ведення документообігу в органах місцевого самоврядування

Завдання 9. Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Особливості соціально-економічних норм різник країн світу»;
- «Особливості міждержавного співробітництва у сфері природокористування».

Практичне заняття №2.2

Тема роботи: «Засоби державного регулювання економіки»

Мета роботи: визначити значення, складові елементи та особливості засобів державного регулювання економіки.

План

1. З'ясувати сутність державного бюджету як головного засобу регулювання економіки.
2. Сформувати уявлення щодо функцій місцевих бюджетів у регулюванні економічних відносин.
3. Визначити сутність та з'ясувати роль податків як засобу державного впливу на соціально-економічний розвиток країни.
4. Розглянути сутність ціни й цінового регулювання.
5. Сформувати уявлення відносно державного регулювання цін.
6. Встановити як відбувається державне регулювання фондового ринку.
7. Визначити сутність та особливості державного замовлення як інструменту регулювання виробництва.
8. Надати характеристику миту і митним податкам в системі державного регулювання.
9. Визначити роль квот й ліцензій в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Що таке державний бюджет?
2. Яке призначення державного бюджету в регулюванні економічних відносин в країні?
3. Яка структура бюджетних відносин?
4. На які рівні поділяються бюджетні відносини?
5. Назвіть методи бюджетного впливу на економіку.
6. Який Закон України визначає методологію використання бюджету?
7. Назвіть та охарактеризуйте найважливіші бюджетні показники.
8. Що таке місцеві бюджети та яка їх роль у регулюванні фінансових відносин?
9. У чому економічна сутність місцевих бюджетів?
10. Які бюджети відносяться до обласних?
11. Які елементи містять міжбюджетні відносини в Україні?
12. Що таке податок?
13. Яка роль податків в процесі державного регулювання економіки?
14. Назвіть види податків.
15. Назвіть та розкрийте сутність принципів оподаткування.
16. Який вплив здійснюють податки на регулювання економічних процесів в країні?
17. Що таке ціна?
18. Розкрийте сутність економічного змісту ціни.
19. Назвіть види цін?
20. Які функції виконують ціни?
21. Як намагалися регулювати ціни у минулому столітті?
22. Що таке і яка сутність спостереження за цінами?
23. Назвіть етапи розвитку фондового ринку в Україні.
24. Яке значення державного замовлення для регулювання виробництва?
25. Назвіть види мита та митних податків.
26. Назвіть та охарактеризуйте види ліцензій та квот.
27. Яку роль відіграють квоти і ліцензії у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Ознайомтеся з офіційним сайтом Міністерства економіки України (https://www.me.gov.ua/). Які основні функції Міністерства економіки України?

Завдання 2. Яка структура Міністерства економіки України? Які поточні пріоритети діяльності Міністерства економіки України?

Завдання 3. Ознайомтеся з порталом Єробота (https://erobota.diia.gov.ua/).

Завдання 4. Які основні можливості пропонує портал Єробота? Як можна знайти роботу за допомогою порталу Єробота?

Завдання 5. Розробити власний бізнес-план.

Завдання 6. Напишіть доповідь на тему (на вибір):
- «Динаміка і причини бюджетного дефіциту в Україні»;
- «Переваги та недоліки протекціоністських цін».

РОЗДІЛ №3. «СФЕРИ ТА ОБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»

Практичне заняття №3.1

Тема роботи: «Особливості державного регулювання окремих сфер та об'єктів»

Мета роботи: з'ясувати сутність та особливості державного регулювання окремих економічних сфер та об'єктів.

План

1. Надати характеристику виробничій діяльності як сфері державного регулювання.
2. Розглянути регулювання міжгалузевих і міжрегіональних пропорцій.
3. З'ясувати особливості державної підтримки малого підприємництва.
4. Сформувати уявлення щодо фінансових ресурсів як сфери державного впливу.
5. Розглянути державний вплив на інноваційну діяльність, науку і науково-технічний прогрес.
6. Надати характеристику державному регулюванню іноземних інвестицій.
7. Визначити особливості державного регулювання доходів і соціального захисту населення.
8. З'ясувати вплив держави на розвиток соціальної інфраструктури.
9. Сформувати уявлення щодо державного регулювання туристичної сфери.
10. Визначити ступінь державного регулювання ринку праці.
11. Розглянути державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Які сфери охоплює державне регулювання?
2. Назвіть методи державного регулювання виробництва.
3. Яка сутність та мета державного регулювання виробництва?
4. Якими засобами забезпечується ефективність виробництва?
5. Чим зумовлюється міжгалузеве співвідношення?
6. Чим визначаються пропорції між промисловістю і сільським господарством?
7. Що передбачає економічна політика держави на галузевому рівні?
8. Що таке мале підприємництво і за якими критеріями воно визначається?
9. Назвіть переваги малого підприємництва в економіці країни.
10. Що зобов'язана робити держава для підтримки малого підприємництва?
11. Чим є фінансові ресурси за своєю сутністю?
12. Що впливає на обсяг фінансових ресурсів?
13. Яке значення інновацій для розвитку економіки?

14. Назвіть стимули державного регулювання в науковій та науково-технічній діяльності.
15. Що відносять до системи стимулів інноваційного процесу?
16. Назвіть види іноземних інвестицій?
17. Які існують правила проникнення іноземного підприємницького капіталу в національну економіку?
18. Яке призначення державного регулювання доходів?
19. Які елементи включає державне регулювання доходів населення?
20. Назвіть особливості сучасного розвитку соціальної інфраструктури.
21. Яка мета державного регулювання соціальної сфери?
22. Назвіть напрямки державного регулювання торгівлі.
23. Які особливості і пріоритети розвитку освіти і культури в Україні?
24. Що є об'єктами державного регулювання туристичної сфери?
25. Які заходи передбачає державне регулювання туристичної сфери?
26. Назвіть складові механізму державного регулювання туристичної сфери на місцевому рівні.
27. Якими засобами здійснюється державне регулювання підприємств харчування?
28. Що таке ринок праці і яке його значення?
29. Якими засобами держава регулює ринок праці?
30. Що є визначальними напрямками прямого економічного впливу держави на ринку праці в Україні?
31. Яке призначення зовнішньоекономічної політики?
32. Яке основне завдання зовнішньоекономічної політики?
33. Назвіть інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
34. Якими законами регулюється зовнішньоекономічна діяльність в Україні?

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6, Л.7.

Практичні завдання

Завдання 1. Аналіз державного управління в інноваційній сфері. Вивчити заходи, які приймаються державою для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності, розвитку наукових досліджень та технологічного прогресу.

Завдання 2. Вивчення державного управління у сфері туризму та регіонального розвитку. Дослідити заходи, спрямовані на розвиток туризму, підтримку малого та середнього бізнесу у регіонах, створення сприятливих умов для інвестицій та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Завдання 3. Роль державного управління у розвитку малого та середнього бізнесу. Дослідити заходи держави, спрямовані на підтримку цього сектору економіки, а також вивчити проблеми та перешкоди, з якими зіштовхуються підприємці.

Завдання 4. Роль державного управління у розвитку освіти та підтримці освітніх ініціатив. дослідити заходи держави, спрямовані на підвищення якості освіти, підтримку освітніх закладів, розвиток науково-дослідницької діяльності тощо.

Завдання 5. Вивчення досвіду країн-лідерів у державному управлінні в різних аспектах суспільного розвитку. Обрати одну або кілька країн та проаналізувати їхні підходи до управління в економічній, соціальній та інших сферах.

Завдання 6.

1. Визначити основні потреби громадян на різних рівнях їхньої соціалізації (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).
2. Визначити функціональні завдання муніципальних органів публічного управління на

різних рівнях соціальної структуризації громади (приватний будинок, багатоквартирний будинок, вулиця, мікрорайон, територіальна громада в цілому).

3. Запропонувати механізми забезпечення публічності управління на муніципальному рівні

Завдання 7. Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Особливості державного регулювання сфери туристичних послуг в різних країнах»;
- «Особливості державного регулювання ринку праці в Україні».

Практичне заняття №3.2

Тема роботи: «Державне регулювання охорони природи та природокористування»

Мета роботи: розглянути сутність та особливості державного регулювання окремих економічних сфер та об'єктів.

План

1. З'ясувати сутність природного середовища як об'єкта державного регулювання.
2. Розглянути національний рівень державного регулювання охорони природи та природокористування.
3. Визначити особливості регіонального рівня управління охороною природи та природокористуванням.
4. Сформувати уявлення відносно ролі місцевого рівня управління природоохоронною діяльністю.

Питання для обговорення:

1. Чому природне середовище є сферою державного регулювання?
2. Назвіть функції регулювання охорони природи та управління природокористуванням, що здійснюються на державному рівні.
3. Які функції управління природокористуванням належать до регіонального рівня?
4. У чому специфіка місцевого рівня управління природоохоронною діяльністю?

Література: Л.1, Л.2, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичні завдання

Завдання 1. Дослідження екологічного управління держави. Дослідити заходи, які вживає держава для захисту навколишнього середовища, зменшення викидів шкідливих речовин, розвитку альтернативних джерел енергії тощо.

Завдання 2. Переглянути зміст, будову та основні положення стандарту ДСТУ ISO 14001-97 «Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування». Ознайомтесь зі структурною схемою системи управління навколишнім середовищем (СУНС) на відомому вам підприємстві. Розробіть згідно з рекомендованим порядком план першочергових заходів для впровадження СУНС на даному підприємстві.

Завдання 3. Громадянин Стеценко під час польових робіт на належній йому на праві власності земельній ділянці натрапив на рештки глиняного посуду. Він повідомив про знахідку істориків, які провели попередні дослідження і виявили на території земельної ділянки ще й рештки споруд періоду Київської Русі.

За результатами дослідження було оформлено експертний висновок про те, що віднайдені рештки являють собою 79 археологічні пам’ятки, які мають бути збережені. Рештки були занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Відтак, громадянин Стеценко отримав лист від місцевої ради про переведення його ділянки до категорії історико-культурного призначення, а також про встановлення заборони на проведення будь-яких земляних робіт на цій ділянці до створення комісії з питань вивчення знахідок.

Гр. Стеценко не погодився із рішенням ради, адже на його думку, це призведе до втрати

прибутку від вирощування сільськогосподарських культур. Відтак, він найняв екскаватор і викопав усі рештки, які видалися йому історично цінними, та відвіз їх до обласного краєзнавчого музею.

Про ці дії стало відомо інспекції з контролю за використанням та охороною земель.

Охарактеризуйте особливості правового режиму земель історико-культурного призначення.

Чи були допущені порушення вимог чинного законодавства з боку громадянина Стеценка?

Запропонуйте шляхи вирішення ситуації, що склалася.

Завдання 4. За результатами перевірки додержання вимог земельного законодавства фермером Сторожук було зафіксовано істотне забруднення ґрунтів засобами захисту рослин.

Державний інспектор у протоколі про виявлене адміністративне правопорушення вказав, що таке забруднення спричинює і понаднормове забруднення плодово-овочевої продукції, яку вирощує Сторожук. Відповідно, фермер створює загрозу для життя і здоров'я споживачів його продукції.

Окрім притягнення до адміністративної відповідальності, інспектор прийняв рішення про доцільність звернення до суду з вимогою про примусове припинення права власності громадянина Сторожука на земельну ділянку через недотримання ним законодавства про охорону земель і створення загрози для життя та здоров'я людей.

Сторожук на позов заперечив, мотивуючи це наступним:

1) припущення про забруднення продукції безпідставне, адже жодних досліджень з боку інспектора проведено не було;

2) рівні забруднення ґрунту перевищені не сильно, відтак санкція у вигляді позбавлення права власності є неспіврозмірною вчиненому правопорушенню.

Визначте коло суспільних правовідносин.

Визначте, чи діяв державний інспектор з контролю за використанням і охороною земель в межах визначених для нього повноважень.

Опишіть підстави та порядок примусового припинення права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення.

Визначте правові вимоги поводження з засобами захисту рослин.

Чи містить чинне законодавство норми про вміст у продуктах харчування залишкових кількостей пестицидів і агрохімікатів?

Проаналізуйте правову позицію фермера. Виріште справу

Завдання 5. Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Стан та особливості використання природних ресурсів в Україні»;
- «Виконання екологічних норм та нормативів на державному та регіональному рівнях».

4 Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення навчальної дисципліни

1. Бортняк В.А., Вітвіцький С.С., Дніпров О.С. та ін. Державне управління: підручник / за заг. ред. В.П. Пєткова. – Київ: Видавництво «КНТ», 2025. – 214 с.

2. Нагаєв В.М. Державне та регіональне управління: курс лекцій для самостійного (дистанційного) вивчення дисципліни студентами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Харків: КП «Міська друкарня», 2023. – 366 с.

3. Постніков О.О., Смерічевська С.В. Центральні закупівельні організації як інструмент боротьби з корупцією та порушеннями у сфері державних закупівель в Україні. *Бізнес Інформ*. №4, 2024. С. 260-266 – Index Copernicus, Google Scholar

4. Поточилова І.С. Державне та регіональне управління сталим розвитком: конспект лекцій. – Миколаїв: МНАУ, 2025. – 235 с.

5. Розмарина А.Л. Державне та регіональне управління: конспект лекцій. –Одеса: ОДЕКУ, 2022. – 98 с.

6. Романів П.В. Державне та регіональне управління в туризмі. Навчальний посібник. – Київ: Видавництво «Каравела», 2025. – 104 с.
7. Смерічевська С.В., Постніков О.О. Державні закупівлі: еволюція розвитку та кращі світові практики. *Проблеми системного підходу в економіці.* Випуск 1(94), 2024. С. 95-102 – Index Copernicus, Google Scholar URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_94_2024_ukr/16.pdf